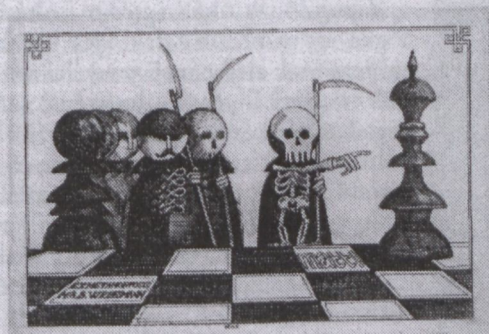

ha ma olvasva nem is egyformán meggyőzőek. Egyhelyütt Imre László megkérdőjelezi Németh Lászlónak „a népi írókhoz tartozását”; „Valamiféle erkölcsi forradalmár ő!”, „egyedi jelenség”, „csak bizonyos igen általános erkölcsi kategóriák közelítik a népi írókhoz” – olvassuk a *Népi író* című tanulmány szerzőjéről, Móricz, Kodolányi, Illyés, Erdélyi, Tamási kongeniális kritikusról, 1945 után a „bartóki szintézis” fogalom megalkotójáról. Igaz, a klasszikusok kinövik az irányzati és mozgalmi kereteket. Különösen olyan időkben, amikor politikai irányítású elméleti munkaközösségek kollektív bölcsessége határozta meg írók és művészek jobb- vagy baloldali besorolását, közvetve egzisztenciális sorsát is: olyankor taktikailag indokolt lehetett különválasztani a programadót a táborától; sőt nemcsak a nagyokra, hanem minden íróra érvényes a maxima: „Meg kellene kísérelni, hogy (...) teljesen egyedi jelenséget” lássunk bennük. Mindazonáltal nem érdemtelenül és jó okkal helyezi a kötetnyitó programtanulmány a népi írók élcsapatát a küldetéses irodalom reprezentatív példái közé.

A *nép, nemzet és irodalom* című III. ciklust régimódi szóhasználattal elegyesnek lehetne nevezni. Az egész látóhatár Szabó Dezsőjét ismertette Imre egy félig-meddig csaldótt olvasó tapasztalatáról számol be, Veres Péter verseitől viszont ellenkezőleg, mintha kevesebbet várt s többet kapott volna. Illyés Gyula *Bartók*-versének elemzése, bár a keletkezés időrendjében egészen korai, méltán került záróként a kötet végére: aprólékossága nem válik tehetéttel, sokszempontúságát egységes ihlet ellenpontozza, elméletileg is érdekesek a variált ismétléssel kapcsolatos megfigyelései. Három évtized távolából a mai érett irodalomtörténész legjobb tulajdonságait villantja föl.

Summa summarum az *Irodalom és küldetés* a dogmákkal és ellendogmákkal viaskodó bevezetés s a józan, tisztázó téziseket igazoló interpretációs példatár figyelemre méltó, tanulságos kötetét avatja. Több, mint jól sikerült tanulmányok gyűjteménye: ars poetica és szellemi tett.

Csűrös Miklós

METAMORPHOSIS VÉN ZOLTÁN